

tégiára több módszer alakult ki, ezek közül egy lehetséges megoldást kínál az utolsó fejezetben bemutatott rendszer, melynek alkalmazása során három lépésben történik meg a legkedvezőbb anyag kiválasztása. Jelen fejezet azokat a szakirodalmakból vett iskolapéldákat mutatja be, melyek segítségével a teljes kiválasztási folyamatot tanulmányozhatja az olvasó.

A másik lehetőség a kvalitatív értékítéleten és tapasztalatokon nyugvó anyagkiválasztás. Erre több esettanulmány ismert a szakirodalmakból, melyek közül példaként a szerszámacélok kiválasztása szerepel a fejezetben. A teljesen tapasztala-

ti alapokra helyezett anyagkiválasztást a belsőégésű motor alkatrészeinek anyagválasztásán keresztül szemléltetik a könyv írói.

A könyv forgatása főleg azoknak ajánlott, akik a korszerű mérnöki tervezés, az anyagtechnológia kérdéskörei után érdeklődnek. Jól használható tankönyvként a tervezéssel, rendszerek és folyamatok modellezésével kapcsolatos tantárgyak felsőfokú oktatásában. Jelen sorok írója is ajánlja hallgatóinak a Debreceni Egyetem Műszaki Karán folyó rendszertechnika tantárgy oktatása során.

Pokorádi László

Gulyás Péter Pál: Ádámsutka – Bibliai magánnyomozás

Szerzői kiadás, Budapest, 2007. 134 lap

A mű olvasásához lelkesedéssel kezdtem hozzá, már csak azért is, mert Vekkerdi László írta az előszót. Aztán néhány tíz oldal után a lelkesedésem hullámozni kezdett. Főként azért, mert egyre inkább elbizonytalanodtam: merre haladunk és mi lesz ennek a vége? Bevallom, magának az írásnak a műfaját sem tudtam „bemérni”. Első látásra a lábjegyzetei kapcsán a tudományos igényű írások formai tulajdonságait mutatja, de a stílusa, a szófordulatai és az olykori közbeszédese előadásmódja hamar kételyeket ébresztettek bennem. Emiatt nem találok tudományos igényű írásoknak. Egyénhez kötődő, sajátosan kiformált műfajról lehet szó.

Nem könnyű figyelemmel végigolvasni Gulyás Péter Pál *Ádámsutka* című könyvét. A tartalom is meglepi az olvasót. Ő maga a *Bibliai magánnyomozás* alcímet adta a könyvének. Rácsodálkozhatunk, hogyan jut eszébe valakinek ennyi párhuzam, analógia, hasonlat, és vajon meddig

gondolkozott rajta, amíg megérett benne a leírás szándéka. A nyelvezet és a tartalom együtt hirtelenjében gyanút kelthet bennünk, mert már néhány oldal elolvasása után is önkéntelenül a híres vagy hírhedt Sokal-ügy juthat eszünkbe. Vajon nem áldozatává váltunk-e a bennünket megviccelő szerzőnek? Később azonban kiderül, hogy a szerző egy különös érdeklődésű és széleskörű lexikális ismerettel rendelkező személy lehet.

Ennyi ijedelem után megnyugodtam, és kezdtem pozitív szemlélettel folytatni a könyv olvasását. Először azt szeretném elmondani, mit is értékeltem különösen ebben a könyvben, ami segített a továbbhaladásban.

1. Mindenek előtt az ember fölfigyel arra, hogy a szerző milyen bátran mozog a különböző népek mitológiája, monda- és mesevilága, valamint a bibliai szöveggyomrány körében.

2. Annak ellenére, hogy bonyolult vallási kérdéseket vizsgál, a szerző nem tú-

relmetlen. Szeretné érteni a sok-sok összetartozónak nem látszó ismeretet. Sajátos utat választ ezek megértéséhez: „Bibliai magánnyomozást” végez. Ezt érdemes tudni már az elején, mielőtt hozzákezdünk gondolatainak követéséhez.

3. Maga a szöveg mindenütt intelligens fogalmazású, kitűnő helyesírással. A szerző jól ír. Szófordulatai igen változatosak, élvezetesek, olykor derűt árasztanak. A végén még pezsgőt is bont a saját fölfedezése örömeire.

4. Egy bizonyos idő után kirajzolódik a könyv vonalvezetése, ugyanis érezni, hogy halad valamilyen cél felé. Olyan gondolatunk támadhat, hogy az író ráérez valamire, amit ki akar fejezni, meg akar magyarázni, de bonyolult dolgokról lévén szó, a könyvében egyre szövevényesebbé válik minden, az olvasót pedig kíváncsivá teszi, hogyan fog belőle kikeveredni.

Maga a könyv egy nagyon régi bibliai kérdést vet föl. Ez az Ádám és Éva történet. A szerző a Zóhár bibliakommentárban olvasta, hogy a mózesi törvények kőtáblái eredetüket tekintve kapcsolatban vannak Ádám történetével. Forrása a *kabalisztikus* irodalom. Gulyás Péter Pál ezt az Ádám-Mózes kapcsolatot próbálja logikailag kifejtetni, sőt megfejteni. Miután lépésről lépésre haladva mindent megokol, végül arra a következtetésre jut, hogy Ádám, Atlasz, Göncöl és Mózes alakjában van valami közös. Ádám az édenkertben a tudás almáját akarja lenyelni, ez azonban nem sikerült teljesen. Mózes a kőtáblával rendbe hozza a dolgot. Így kerül a *tudásalma* és a *tudástábla* kapcsolatba. Az Ádámcsutka cím ide nyúlhat vissza.

A gyerekkorunkban hallott történet szerint azért van ádámcsutkánk, mert az alma fennakadt a torkunkon, nem tudtuk lenyelni. Úgy tűnik, ez a kép vonul végig Gulyás Péter Pál gondolatain. Időközben

főlsorakoztatja ismeretének egész tárházát. Imponálóan idéz a germán, a finn, a görög, a magyar, a grúz, a vietnámi, a kínai, a japán, az olasz, az észt, a szír, az egyiptomi és még jó néhány nép mondavilágából, mitológikus hagyományából, meséiből. Ezek főszereplőit összehasonlítja annak érdekében, hogy az említett kapcsolatot Ádám és Mózes között kimutassa. Fantasztikus gondolati utakat jár be, fáradhatatlanul hozza elénk mindazokat a mondabeli, mitológiai eseményeket, szereplőket, amelyek, illetve akik segítik ezt a gondolati utazást megtenni a szerzővel. Rendre egymás után szövi a gondolatait, és szinte vég nélkül sorolja a következőit. Már a kezdetén Ádámról belátja, hogy óriás volt. Ezt követően szó van Atlaszról, az édenkertről, a sziklaemberekről, a mennyországról és még nagyon sok dologról. Néha ezek már a bizarrság határát súrolják. Például Ádám édesanyja maga a Földanya, Éva pedig Ádámnak a lánya. A fantáziája a szerzőt olykor elviszi olyan messzeségekbe is, minthogy Ádám is egy sárkány. Mózesről is furcsa dolgok derülnek ki a könyvben. Csak az olvasáskor lehet ezeket végig követni. Itt meg is állunk a felsorolással és néhány megjegyzést teszünk.

1. A könyv elolvasása arra készítet bennünket, hogy tisztázzuk pontosan, milyen területen gondolkodunk. „Bibliai magánnyomozást” lehet végezni teológiai módszerrel, s természetesen vallástudományi, irodalmi, történeti, nyelvészeti és más módszerekkel is. Gulyás Péter Pál esetében nyilvánvalóan a vallástörténeti és az összehasonlító vallástudományi módszerről lehet szó.

2. A Biblia valóban tükrözi a kor nyelvezetét, kifejezőkultúráját, világképét. Gulyás Péter Pál olyan kérdéseket választott ki a Bibliából, amelyek tényleg magukon

hordozzák a keletkezésük, lejegyzésük körülményeinek jellegzetességeit, az írók műveltségét, fölfogását és általában a kornak megfelelő vonásokat.

3. Mivel a szerző bibliai magánnyomozást végez, természetes dolog, sőt kikerülhetetlen, hogy megkérdezzük a teológusokat is. Ami őket illeti, a biblia tudósok százai foglalkoztak a Gulyás Péter Pál által fölvetett problémákkal. (Csak néhány híres tudóst említünk meg: Krauss, Von Rad, Cullmann, Noth, Westermann, Gunkel, Zimmerli és az RGG írói!) Összehasonlították az Izráelt környező népek teremtéstörténetét, mitológiáját, mese- és mondavilágát, hogy minél pontosabban értsék a szövegelemleket. Ők még azt is észrevették, hol van hiba az eredeti szövegekben, vagy hol végeztek szándékos elírást a szerzők. Ezeket abból a szempontból vizsgálták elsősorban, mit akart kifejezni a Biblia írója, vagy a történet elmondója a zsidó népnek és a keresztyénségnek, mint Isten választott népének élete és küldetése szempontjából. Mármost Gulyás Péter Pál e tudósok műveit egyáltalán nem használja. Így nézve a dolgot, a szerző az Ádámcutka című könyvében végső soron nem említ olyan dolgokat, tényeket, amelyeket a teológusok használni tudnának. Példa lehet erre az Ádám szó értelmezése, amely a héber nyelv szerint „földből való” jelent, azaz Ádám Isten teremtménye – hangsúlyozza a bibliai teremtéstörténet. Ezt szerzőnk meg sem említi. Nem elég tehát az olvasó elé tárni egy jóval későbbi keletkezésű szövegben talált, csupán a négy égtáj szeleinek kezdőbetűiből összeállított ÁDÁM mozaikszót mint vallásfenomenológiai érdekességet (34. old.). Az olvasót ugyanis ezzel félrevezetjük, mert elhiszi, hogy az Ádám név innen származik.

4. A szerző a 16. oldalon a következőket mondja: „*bukjunk a Biblia historikus*

szövegrétege alá” és „*az összövegekre több álom is fel szokott kérdezkedni*”. Ha megkérdezzük a Biblia mai tudósait (én Kustár Zoltánt kérdeztem meg), elmondják, hogy a vallástörténeti elemzés kérdése éppen ez. Vajon a Biblia kanonikus szövegének megszilárdulása után hosszú évszázadokkal a zsidóság körében keletkezett, más vallások és kultúrkörök képzetével párhuzamba állítható elképzelések a bibliai szöveg előtti közös ősmítoszoknak a relikviái? „Alábukás?” Vagy inkább arról van-e szó, hogy a bibliai szövegek lezáródása után a hellén és indogermán kultúrkörrel kapcsolatba került zsidóság a folklór szintjén önkéntelenül az őt befogadó, többségi kultúra mítoszaihoz igazítja a bibliai elbeszéléseket? „Felkérdezkedés?” Gulyás Péter Pál legutolsó soraiból úgy tűnik, hogy ő inkább „alábukást” akart végezni. A könyvében kimutatott őszövegségi párhuzamok azonban zömével „felkérdezkedésről” tanúskodnak. Felsorolunk néhányat:

a) A kronológiára vigyázni kell. Rendkívül nagy időbeli távolság van ugyanis a bibliai források és a könyvben idézett folklorisztikus elbeszélések között. Az említett kabalisztikus források és a Genézis között több mint másfélezer év van. De a Talmudot is említi, amely 500–1000 évvel később keletkezett, mint a bibliai teremtéstörténet.

b) A termőföldet tényleg említi a Biblia (1Móz 1,11.12.24), amelyből származnak a növények. Nagyon erőltetve lehetne „ősanyának” nevezni. Ádám összefüggésében azonban még erőltetve sem lehet ilyenről szó.

c) Gulyás Péter Pál időben, térben és kultúrkörben teljesen idegen anyagokat állít egymás mellé, anélkül, hogy a közös forrás bizonyítható lenne. Az ádámcutka ötlete, azaz Ádám „almája” egyik kirívó

példa erre. A bibliai elbeszélés nem beszél édenkerti almáról, csak gyümölcsről. Az alma-motívum eredetét a biblia-tudósok már rég kinyomozták. Ez nem a zsidó hagyományban gyökerezik, hanem a már keresztényen Szent Jeromosnál válik a gyümölcs almává. Az egyházatya a *mālum* „hiba, fogyatkozás, gyarlóság” jelentésű szót *mālum* „vastaghúsú gyümölcs, alma, almafa” szóra cseréli, úgyszólván megenged magának ennyi pajkosságot. Ez Kr. u. 400 táján történt. Tehát nem Ádám ette meg az almát.

d) A bibliai szöveg folklorisztikus kiszínezését a keresztény kultúrkör is ismeri. Gondolhatunk itt a középkori gazdag Krisztus-legendákra, a magyar folklór egyik érdekességére, az ún. „parasztbibliára”.

5. Gulyás Péter Pál legutolsó kérdése arra vonatkozik, hogyan kerülnek bele a profán világ mitológikus történetei a szent

szövegekbe. Ennek két oka is van. Egyik az, hogy a bibliai hitigazságok, bizonyosságtételek kifejezésekor is kellett használni valamilyen nyelvezetet, képvilágot, hogy a kor embere megértse. A kifejezhetetlent is el kellett mondani valahogyan. A másik ok az, hogy éppen azért kerültek olykor bele a Bibliába a mondavilág, a mítoszok képvilága és történetei, mert azt akarták kifejezni, hogy ők már nem úgy értelmezik, mint azok, akik más kultúrkörben élnek, akiktől vették azokat. Erre éppen jó példa, hogy a Biblia szerint Ádám bűnét nem Mózes fogja megoldani, hanem egy megígért Messiás. Ezért Gulyás Péter Pál bibliai fölvetéseinek megválaszolásához a teológusok egy tisztázó párbeszédet tudnának felajánlani, és csak azután volna érdemes pezszt bontani.

Gaál Botond

Földreszállt mítoszok: Palaiphatos és Hérakleitos mítoszmagyarázatai

Szerk. Németh György. Lectum Kiadó, Szeged, 2008. 174 lap

Csodás történetek, hihetetlen mítoszok: kutyatestű leányok, lótestű férfiak, emberevő lovak, kővé vált asszonyok, mozgó szobrok, kígyótestű szörnyek... Létezhetek-e ők az istenek korában vagy csak a képzelet szülöttei? Vannak-e ésszerű magyarázatai a már-már elképzelhetetlennek tűnő meséknek? Hol húzódik az irracionális és a racionális világ határa? Hozzáértő és laikus érdeklődő egyaránt kielégítő választ találhat az Eötvös Loránd Tudományegyetem Ókortörténeti Tanszékének tanszékvezetője, Németh György és tanítványai, Patari-cza Dóra, Ruzsa Kata és Bajnok Dániel által elkészített *Földreszállt mítoszok* című kis formátumú, de annál tartalmasabb köny-

vében, melynek legfőbb vázát – mint ahogy azt igen találóan megválasztott címe is mutatja – jól ismert, mesés mítoszok ókori szerzőktől származó racionális magyarázatai adják.

Németh György és tanítványai két ókori mitográfus (mítoszmagyarázó) – Palaiphatos és Hérakleitos (nem azonos a filozófussal) – *Hihetetlen történetek* című, kivonatos formában fennmaradt műveinek lefordítására és kommentálására vállalkoztak, s tették ezt oly módon, hogy a mítoszértelmezések elolvasása után senkiben nem maradhat kétség sem görög nyelvismeretüket, sem pedig szakmai hozzáértésüket illetően! A könyv egyszerre nyújtja